

Deres ref.: 22/5842

Oslo, 12. jan 2023

HØRINGSUTTALELSE FRA RETTSPOLITISK FORENING – HØRING OM EN HELHETLIG POLITIKK FOR NORSK TEGNSPRÅK

1. Om Rettspolitisk forening

Rettspolitisk forening (Rpf) er en uavhengig forening bestående av jurister, studenter i juridiske fag og andre interesserte. Rettspolitisk forening arbeider blant annet for å forsvare rettsstatlige verdier og for å bedre den rettslige situasjonen til sosialt vanskeligstilte grupper.

2. Forslaget som helhet

Vi slutter oss i det vesentligste til utvalgets forslag, med enkelte bemerkninger.

2.1 Til forslaget punkt 1.7.1

Utvalget foreslår som hovedstrategi at bostedskommunen ikke lenger skal ha tegnespråkopplæring "på" tegnespråk. Rpf er imidlertid usikre på om dette vil være fordelaktig for tunghørte. Ettersom unge tunghørte allerede må reise mye for å kunne delta på slike opplæringer, vil det by på nok en utfordring for de å finne et lærested som byr på tegnespråkopplæring "på" tegnespråk. Dette kan innebære at de mister det allerede oppnådde sosiale nettverket de har, noe som i en lengre tidsperiode kan by på svekket mental helse.

Vi foreslår dermed at dette blir nærmere utredet med kvalitative og kvantitative undersøkelser. Alternativt stiller vi oss bak Norges Døveforbund høringssvar og forslag til tiltak om nettopp dette på s. 14 til 18.

2.2 Til forslaget punkt 13.8.4

Vi støtter utvalgets forslag om retten til å gi tegnespråkopplæring "i" og "på" tegnespråk i en annen kommune, slik som er gjort i Sverige. Rpf mistenker likevel at forbeholdet om at et slikt tilbud ikke må være til "vesentlig" ulempe for den aktuelle kommune vil gjøre rettigheten illusorisk i mange tilfeller. Vi foreslår derfor at unntaket blir sløyfet.

2.3 Til forslaget punkt 15.10.3

Rpf stiller seg positive til utvalgets forslag om å gi elever rett til tolk i situasjoner der det er et særlig behov for tolk, ved at dette lovfestes i opplæringslova. Sosialisering som ung tunghørt er utfordrende, og det er en lang rekke situasjoner (eksempelvis skolearrangementer og friminutt) hvor de ikke får fulgt med på grunn av manglende tolk. Vi håper derfor dette forslaget blir realisert, samtidig som Rpf erkjenner at rett til tolk i friminutt realistisk sett på grunn av ressurser vil være vanskelig å gjennomføre.

I den sammenheng ønsker vi også å trekke frem - som utvalget også gjør - at en naturlig språklig forståelse av uttrykket retten til tegnspråkopplæring “i og på tegnspråk” tilsier at undervisningen skal foregå ved at læreren underviser på tegnspråk, ikke via tolk. Det er imidlertid en alvorlig lærermangel for øyeblikket, og det er nok også her urealistisk å se for seg en ubetinget rett til tegnspråkopplæring der læreren i alle tilfeller kan tegnspråk. Dette er følgelig et område som fordrer ytterligere økonomisk og organisatorisk satsing slik at rettigheten kan bli realisert.

2.4 Til forslaget punkt 18.3.1

Vi støtter utvalgets forslag i punkt 18.3.1 (se punkt 18.2.1) om å tilrettelegge for at døve asylsøkere som kommer til Norge og døve som er innvilget opphold og venter på å bli bosatt i en kommune; må få bli bosatt i samme mottak. Rpf mener det ikke er en viktig innvendig at det er få døve asylsøkere, og vi støtter derfor av samme grunn forslaget i punkt 18.3.2 om at døve flyktninger må bosettes nær tegnspråklige arenaer samt forslaget om å evaluere tilbudene til nyankomne døve i punkt 18.3.3.

2.5 Til utvalgets forslag i punkt 19

RpF ser positivt på at utvalget problematiserer potensiell diskriminering av tunghørte.

Vi støtter likevel ikke forslaget om tegnspråk som eget diskrimineringsgrunnlag i likestillings- og diskrimineringsloven § 6, slik utvalget synes å foreslå i punkt 19.2.1.

Tunghørte er allerede omfattet av diskrimineringsgrunnlaget “funksjonsnedsettelse”, og det er prinsipielt problematisk å gi grupper funksjonshindringer “forrang” i diskrimineringslovgivningen ved særskilt regulering.

Utvalget begrunner sitt forslag i punkt 19.3.2 med at de:

“ønsker ikke å sette hørselshemmede og døve tegnspråklige i en særstilling sammenliknet med andre grupper med et diskrimineringsvern. Likevel taler denne gruppens usynlighet, og status som både språklig minoritet og som en gruppe mennesker med nedsatt funksjonsevne, for ekstra oppmerksomhet. “

Dette er imidlertid tilfellet for en rekke grupper med funksjonsnedsettelse, og det er mange som kunne trengt “ekstra oppmerksomhet”.

Det er derfor best at lovgivningen ikke signaliserer at noen grupper er viktigere eller mer usynlig enn andre. Der dette er tilfellet kan heller tiltak foretas etter bestemmelsen om positiv særbehandling i likestillings- og diskrimineringsloven § 11. Etter foreningens oppfatning er bestemmelsen om positiv særbehandling tilstrekkelig for å redusere situasjoner hvor en gruppe med funksjonshindring trenger særtiltak sammenliknet med andre grupper.

2.6 Til forslaget punkt 19.3.3

Rpf stiller seg bak utvalgets forslag om tolkestøtte til arrangementer som gjøres utenfor utdanningssystemet. Dette bør begrunnes i reglene om universell utforming og tilgjengelighet. Dette er et godt tiltak for å inkludere tunghørte i samfunnet. Vi er enige i at kriterier for når slik tolkestøtte må foreligge må evalueres, og at brukerorganisasjonene må bli involvert.

Rpf takker for anledningen til å delta i høringsrunden. Eventuelle spørsmål kan rettes til styret2@rpf.no.

Med vennlig hilsen

for **Rettspolitisk forening**

Victor Håland

Raha Moafi